

REMISSVAR

2019-08-23

Dnr: BO 2019-0198

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet En utvidgad beredskap för brådskande beslut om förordnande av offentlig försvarare

(dnr Ju2019/01691/DOM)

Inledning

Barnombudsmannen har beretts tillfälle att yttra sig över promemorian En utvidgad beredskap för brådskande beslut om förordnande av offentlig försvarare. Barnombudsmannen kommenterar förslaget utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté) allmänna kommentarer och rekommendationer till Sverige.

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget i promemorian om att tingsrätterna ska ha en utvidgad beredskap att i brådskande fall besluta om förordnande av offentlig försvarare samt att Domstolsverket ska ges möjlighet att meddela närmare föreskrifter om beredskapen.

Barnombudsmannen har dock vissa kommentarer till förslagen utifrån barnkonventionen och hur den har tolkats av FN:s barnrättskommitté, som utvecklas nedan.

Förslaget om att förordnande av offentlig försvarare i brådskande ärenden

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget om utökad beredskap för förordnande av offentlig försvarare i brådskande ärenden. Förslaget är i enlighet med barnkonventionens krav på att ett barn som misstänks för brott snarast ska få tillgång till ett juridiskt biträde (artikel 37 (d) och artikel 40.2 (ii)).

Barnombudsmannen saknar dock i skälen för förslagen att Sverige har fått kritik från FN:s barnrättskommitté om att barn förhöras utan försvarare.¹ Detta var något som Barnombudsmannen lyfte i vår rapport "Från insidan" 2013, då vi intervjuat barn som placerats i arrest och häkte. Sedan 2013 har Barnombudsmannen åtskilliga gånger blivit uppmärksammade på att detta fortfarande sker. Barnombudsmannen hoppas att den reglering som föreslås i promemorian ska leda till att barn inte längre förhöras utan en närvarande försvarare.

¹ FN:s barnrättskommitté. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer avseende Sveriges femte periodiska rapport (CRC/C/SWE/CO/5). 2015. Punkt 57

Domstolsverkets föreskrifter om beredskapen

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget om att Domstolsverket kan meddela särskilda föreskrifter om beredskapen.

Barnombudsmannen vill understryka vikten av att Domstolsverket vid framtagandet av föreskrifter beaktar barnkonventionen, i synnerhet då konventionen vid förordningens ikraftträdande kommer att gälla som svensk lag. Med anledning av detta vill Barnombudsmannen särskilt påminna om vikten av att försvarare, som ska biträda misstänka under 18 år, har särskild utbildning och är särskilt lämpade för detta. Detta är också en stark rekommendation från FN:s barnrättskommitté.²

Beredskap för andra frågor som kan uppstå under förundersökningen

Under förundersökningen kan andra brådskande frågor uppstå utöver förordnande av offentlig försvarare. Detta fanns inte med i riksdagens tillkännagivande och utreddes därför inte av Domstolsverket. Det nämns dock att sådana kan finnas i såväl Domstolsverkets redovisning som i regeringens promemoria.

Utifrån ett barnrättsperspektiv kan det finnas anledning att se över om tingsrätternas beredskap att hantera brådskande ärenden även bör innefatta ärenden där barn är brottsoffer och har ett brådskande behov av målsägandebiträde och/eller särskild ställföreträdare. Detta kan i synnerhet uppstå om barnet utsätts för våld eller övergrepp av en vuxen i dess närhet och det finns behov av att höra barnet omgående om händelsen. Barnombudsmannen anser att detta behov bör utredas av regeringen.

Konsekvensanalys

Konsekvensanalysen av promemorian tar upp att förslaget är särskilt viktigt utifrån ett barnrättsperspektiv. Barnombudsmannen delar denna uppfattning. Med tanke på att barnkonventionen blir lag den 1 januari 2020, anser Barnombudsmannen att såväl innehållet i promemorian som konsekvensanalysen tydligare bör hänvisa till barnkonventionens bestämmelser (i synnerhet artikel 40 samt grundprinciperna). Analysen bör även ta in hur konventionen har tolkats av FN:s barnrättskommitté i allmän kommentar nr 10 (2007) Barnets rättigheter inom rättsskipning för unga lagöverträdare. Att hänvisa till barnkonventionen blir en tydlig markering om vikten av ett barnrättsbaserat synsätt i såväl författningar som i praktisk tillämpning, något som regeringen själv påpekade var ett av syftena med att barnkonventionen inkorporeras i svensk rätt.³

Föredragande i ärendet har varit juristen Karin Sjömilla Fagerholm.

Elisabeth Dahlin
Barnombudsman

² FN:s barnrättskommitté. Allmän kommentar nr 10 (2007) Barnets rättigheter inom rättsskipning för unga lagöverträdare. Punkt 40.

³ Prop. 2017/18: 186 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter, s. 74.